

Glücklich, Julius

Smlouva krále J. Mti. s stavy tohoto království o kovy učiněná

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 437-447

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126595>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

U VI*.

Na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta etc. MDXLV v pondělí po Nanebevzetí Panny Marie¹, jest zřízeno:

Kteříž^a před soudy mluví a od lidí při vedou^b, ti aby byli lidé dobří a na poctivosti zachovali a žádného aby před soudy ani svědomí lidských pod žádným vymyšleným obyčejem nedotýkali, leč by koho chtěli v čem světle nařknouti. A při zomysla bez vůle stran aby neodkládali, lidí nezavazovali, aby se bez nich nesmlouvali. Pakli by se kdo z nich toho čehožkoli dopustil, tehdy aby dostatečně trestán byl a před soudy aby více nemluvil. A také se při tom při všem, jakž předešle o nich zřízením zemským dotčeným vyměřeno jest, zachovali.

* *Přes sněmy uvedené sub a a b celý artykul v B škrtnut.*

^a Což se řečníkův dotýče škrtnuto v B před tím.

^b a od lidí při vedou připsáno v B rukou β.

¹ 17./8. — viz *Sněmy české I, str. 634.*

U VII*.

Jakož někdy řečníci mnoho na se při berou u několika souduov, i v tom ať se tak opatrují pro jeden soud, aby u druhého nic neobmeškali; neb žádný soud tohoto království není povinen na ně čekati a z povinnosti nemá. A protož jestliže by koho v tom obmeškali, to by jejich vina byla; a chtěl-li by kdo o to k kterému z nich hleděti podlé práva, kohož by se ta věc dotýkala, to se žádnému z těch (číž by v tom při týž řečník obmeškal) nezavírá.

* *Nezměněn.*

Smlouva krále J. Mti. s stavy tohoto království o kovy učiněná.

V I*.

My, Ferdinand z Boží milosti římský král, po všecky časy rozmnožitel říše, a uherský, český, dalmátský, charvátský etc. král, infant v Hispaný, arcikníže rakouské a markhrabě moravské, lucemburské a slézké kníže a lužický markhrabě etc., oznamujem tímto listem všem: Jakož jsme na tento čas, seznavše toho hodné příčiny pro dobré Naše a obyvatelnuov království českého, sněm obecní na hradě pražském druhý pondělí v postě léta datum listu¹ tohoto položití a rozepsati ráčili. Na kterémžto sněmu mezi jiným obecného dobrého jednáním od stavuov království českého panského a rytířského, také od Pražan, věrných Našich milých, prosba a žádost na Nás vzložena, abychom na jich věrné pö-

vorné a užitečné služby, kteréž jsou předkuom Naším, císařuom římským a kráľuom českým, pannom svým i také Nám po všecy časy rádi činili i na potom činiti chtí, vzhľadnouti. A poněvadž kráľovství české z daru Pána Boha všemohúcího nad jiné země křesťanské horami a kovy, zvláště od zlata i stříbra, jest obdařeno, o to s nimi (aby takové hory k vyzdvížení a zdělání tím snadnějí přivedeny k užítku Našemu i poddaných Našich v kráľovství českém býti mohly) milostivě srovnati a smluviti ráčili.

K jichžto prosbě jakožto slušné, a navíc seznavše, že jim větš při tom milost poddaným Naším učiníme, tím snažnějí k pavování a hor zdělání chitvost a pilnost míti budou, ješto na tom Naše, dědicuov i budoucích kráľuov českých i téhož kráľovství dobré a užitečné bude, naklonění jsúce, s dobrým rozmyslem, jistým Naším vědomím, mocí Naší kráľovskou jakožto kráľ český, v artykulích dole psaných o kovy všelijaké vyšší i nižší, kteříž by v kráľovství Našem českém se zjevili neb dobytí mohli, a zvláště o zlaté a stříbrné kovy s stavy panskými, rytířskými i také s Pražany obojích (Starého i Nového) měst pražských, věrnými Našimi milými smluviti, zjednati a na budoucí věčné časy, aby od Nás, dědicuov Našich a budoucích kráľův českých i od jednoho každého, bez přerušení držáno a zachováno bylo, takto zavítí jsme ráčili.

** Vypuštěn.*

1 30. března 1534. Viz datum na konci u V XII. Celé toto usnesení, obsažené v sl. V I—XII otisťeno v Sněmeh českých I, str. 387—395.

V II*.

Najprvé kdež by se kovy zlaté aneb stříbrné v kráľovství českém na čichžkoli gruntech zvědětí, najíti a doptány býti mohly, tehdy aby pán těch gruntův kverkům, horníkům, havěřuom a tak každému šorfovati a hledati dopustil. A pergmistr pána téhož, na čichž by se gruntech hory našly, aby k šorfování šachty doly a štoly jménem pána gruntu i všecko jiné (což jemu k propuojećování náleží) propuojećoval, a pán gruntu v tom žádné překážky nečiníti, než kverky v tom fedrovati povinen byl. A což tak od zlata a stříbra z daru Pána Boha všemohúcího se nadělá, z toho My témuž pánu (na čichž gruntech takové zlato a stříbro nalezeno a děláno bude) polovici všeho desátku dědicně pouštětí a dávatí ráčíme. Než zlata, stříbra uberkauf i také šleksac z mince Nám a budoucím kráľuom českým samým pouzostati mají.

** Vypuštěn.*

V III*.

Také hřivna stříbra bez kventíku fejnů normberské váhy při všech horách v kráľovství českém po sedmi zlatých rejnských, čtrnácti groších a šest penězích, vše českých, zlatý po čtyřmeciřma groších a groš po sedmi penězích českých počítajíc, kverkuom platiti. A pod to níže psané již hřivny stříbra kupovati nemáme a moci míti nebudem. Však při tom v moci Naší

dědicův a budoucích králův českých na všech horách kovův zlatých a stříbrných, znovu zaražených, kdož by prvé na to svobod a frystuňkuov neměli, spolu s najvyšším mincmajstrem a radami Našimi království českého pána těch gruntuov a s jiných horám rozumných osob radou, řád a právo horní zříditi a ustanoviti podlé způsobu hor jochmstálských, aneb jakž by časní potřeba těch hor kázala a uznána byla, pozuoostavovati sobě ráčíme.

* *Vypuštěn.*

V III*.

Kverkové pánu těch gruntuov, kdež by se zlato a stříbro zjevilo a děláno bylo, čtyři dědičné kukusy při dolích, šachtách, štolách na svouj náklad dělati a dědičné pavovati povinni budou. Pakli by se přihodilo, že by od některých doloov, šacht a štol pavování hor pustili a potom ti neb jiní kverkové zase v těch místech zakládati a pavovati začali, tehdy tíž kverkové tomu pánu gruntuov ty čtyři dědičné kukusy přece zakládati a pavovati na svůj náklad a auspejty témuž pánu gruntu z nich dávání býti mají. Než zase proti tomu pán těch gruntuov kverkuom k šachtám, doloom, štolám, co se pod zemí cimrování dotýče, lesu darmo a bez ouplatku (pokudž se lesu na jeho gruntech dostávati bude) aby dával. Než když by již témuž pánu lesuov (kteříž by pro dobré hor smajcení^a byli) nedostávalo aneb jich s počátku neměl, tehdy proto kverkové ty čtyři dědičné kukusy pánu gruntu k dobrému jeho předse aby pavovali a zakládali. Než lesy k stavení domuov k šmelchutem, k uhelním stodolám, k puchberkuom, uhlím a jiným všelijakým potřebám pán gruntu má horníkuom v slušných penězích odbývati. Než jestliže by se přihodilo a pán gruntuov (kdež by se hory dělaly) chtěl příliš kverky mimo slušnost obtěžovati, ješto by tudy hory k pádu a k zkáze mohly přijíti, tehdy My hajtmanuom v tom kraji, kdež by ty hory byly, aneb bez přítomnosti Naší hajtmané Naši a království českého aby tu moc měli, hajtmanuom krajským rozkázati přijeti je shlédnouti, toho se uptati i rozvážiti. Pakli by tíž hajtmané krajští toho srovnati nemohli, tehdy najvyššího mincmajstra Našeho k sobě přijiti a spolu v to nahlédnouti mají tak, aby skrze zoumyslnost aneb kořist pána gruntuovního kverkové mimo slušnost v těch lesích a prodajích obtěžování nebyli; však tak, aby kverkové, havěstvo a ti lidé, kteří se při těch horách saditi, osazovati a shromážďeti budou, bez vuole pána gruntuov těch a hajných jeho lesuov a dříví nesekali, než tu, kdež jim pořádné podlé přiležitosti ukázáno a vyměřeno bude.

* *Vypuštěn.*

^a zmaření *Sněmy české 1, str. 390.*

V V*.

Což se pak vrchnosti nad lidmi, kteříž by se na těch gruntech (kdež by se hory zjevily) sadili, dotýče, k tomuto povoliti jsme ráčili, aby ti všickni horníci a lidé, na kteréhož pána gruntech hory by se zjevily, dělaly, a oni se tu

na těch gruntech osadili, shromáždili a sběhli, pánu těch gruntův všelijakou vrchností k spravování i všelikterakou poddaností i člověčenstvím aby zavázání a poddání byli.

* *Vypuštěn.*

V VI*.

Což se dotýče všech úředníkův, kteříž k horám příslušejí a náležejí, jakožto hajtmána, perkmistra horního, rychtáře, austejlara, přísazné a jiné úředníky k horám náležící, aby pánu těch gruntův samému přísahou zavázání byli. Než což se desátníka a silberpennara dotýče, ti dva aby Nám a pánu těch gruntův, na kterýchž se hory zjeví, na místě kverkuov každému k jeho spravedlnosti a užítkuom přísahou zavázání a od Nás a pána těch gruntův společně usazeni byli. A My a pán těch gruntův tém dvěma úředníkuom, což by za slušné bylo, podlé rovnosti užítkuov službu platiti máme. Než perkmistr Nám, jakožto králi českému, aby také přísahou zavázán byl, dobré Naše puosobil, opatroval a před škodou (pokudž jemu najvš možné bude) uvaroval a zachoval; toliko v tom, co se Naší spravedlnosti a duochoduov dotýče, také v tom pána gruntu, ani žádného jiného nešanojíc. A tak každý pergmistr má Nám a budoucím králuom českým svrchu dotčenou přísahou zavázán býti. Ale proto pán těch gruntův (na čichž by se hory zjevily a dělaly) má moc a vuoli míti perkmistra, hajtmána horního, rychtáře, austejlara, přísazné a jiné úředníky, k horám náležící, sobě usaditi a zřediti i je složiti a z úraduov ssaditi, když by toho hodnou příčinou a potřebu měl a seznal. A mincmajstrové, vardejni i jiní všickni úředníci, k minci náležící, Nám a budoucím Naším zuostati a přísahami zavázání býti mají. Také my jednoho Našeho prubýře a země druhého míti ráčíme.

Však tuto sobě a budoucím králuom českým moc vyhrazovati ráčíme, aby najvyšší mincmajstr Náš, kteréhož v království českém míti ráčíme, na všecky a všelijaké hory zlaté a stříbrné, na kterýchž bychom jakéžkoli užítky míti ráčili, na každý rok a kolikrátž by toho potřeba kázala, na takové hory dojžděl, k nim přihlédal, a což by při jedněch každých horách při vrchnostech neb jináče za nedostatek prezvědětí, poznati, na to se s pilností vyptati mohl. A což by tak nepořádného našel aneb se doptal, to má s radou a pomocí pána těch gruntův, jestli by se jeho samého nedotýkalo, k nápravě přivesti. Pakli by ti a takoví nepořádkové pána těch gruntův samého se dotýkali, a u toho pána najvyšší mincmajstr toho po dobré vůli zjednati a k nápravě přivesti nemohl, aneb že by pán gruntův při úřednicích a poddaných hornicích nerád znal, a na žádost najvyššího mincmajstra toho také napraviti a v řád (kterýž na těch horách ustanoven jest) uvesti nechtěl: tehdy o to před osobu Naší královskou, a jestli bychom na ten čas v zemi býti neráčili, před najvyššího mincmajstra Našeho českého a zřízené české i jiné horám rozumné rady pán těch gruntův má obeslán a vyslyšán býti. A což by tak podlé slušnosti a spravedlivosti se našlo a uznalo (toliko co se horního řádu a práva dotýče), v tom, což by horám škodné bylo, aby povinen byl beze všeho odporu to tak napraviti. Ale najvyšší mincmajstr Náš nynější neb budoucí tém panuom, na

kterýchž by se gruntech hory zjevily a zdělaly, v grunty, hornsky, v lidi a poddané jich žádným rozkazem ani vládnutím se nevkládaj.

* *Vypuštěn.*

V VII*.

Jestli pak jsou předkové Naši, císaři a králové čeští, při kterých zápisích statkuov svých zástavních hory a kovy zlaté a stříbrné neb jiné sobě anebo My také vyměnili a potom vymíniti ráčili, to My sobě a budoucím Naším k užívání všelijakou vrchností a spravedlností u věcech horních a řádích zachovávatí a pozustavovatí ráčíme, však na tento způsob: Jestli by pánu zástavnímu těch gruntuov svrchu dotčených hor děláním a dobýváním zlata a stříbra škoda buď na duodehodích, užitcích v lesích, v lovích, gruntech, fekách, potocích, rybnících se dala a oni to pokazali, tehdy s tím anebo s těmi podlé slušnosti o jich škody srovnati a uhoditi máme aneb summu jich zápisnou (jestli léta aneb životy vyšli) jim dáti povinni budem. Ale však jsme k tomu také přistoupiti ráčili: Což se statkuov Našich královských a duchovních v tomto království od předkuov Našich i tudíž od Nás zástavních a zápisných dotýče, ti všickni podlé zástav, zápisuov, životuov a výminek svých zachování a zůstavení býti od Nás a budoucích Našich, i také kovuov a hor, kdož by jich pořádně v držení byl, podlé přešpurského svolení¹ a zápisu do života aneb let (jakž kterého zápis ukazuje) užiti mají, jako ten, kdož své dědičné grunty má. A kteříž statky manské mají, ješto do desk dvorských jim se vkládají, těch a takových statkuov držitelé toho všeho práva a svobody jako ti, kteříž dědičné statky drží (kromě těch manských statkuov, kteříž k zámkuom příslušejí) užiti mají. Avšak i toto jest vyhraženo, že přešpurský zápis, co se hor a kovův zlatých a stříbrných a jiných menších kovův dole psaných dotýče, nynější smlouvě a tomuto Našemu zápisu, jakž se svrchu píše, k žádné škodě a překážce byti nemá, než tento zápis má držán a zachován byti bez přerušení.

* *Vypuštěn.*

¹ *Míní se tím zde A XIX; Viz tam též pozn. 1.*

V VIII*.

O nařízení mince při horách, kdež by zlaté a stříbrné hory tak znamenitě zarazili a vyzdvihli, že by dostatečně mince stříbrem zakládána býti mohla, tehdy při těch horách minci Naši ustanoviti a zřediti ráčíme. Pakli by hory tak znamenitě nešly a zvláštní mince se tu držeti nemohla, tehdy máme v minci Naši, kterouž na hradě pražském míti budem, takováž stříbra na minci zrna českého dáti mincovati, aby se auspejtové a téhodní záplata dělníkům takovou minci platiti mohla, jakž My o minci s stavy o to srovnati ráčíme.

* *Vypuštěn.*

V IX*.

Také nejvyšší mincmajstr Náš povinnen bude, když by se jemu od pána těch gruntuov neb pergmistra napsalo neb oznámilo dvě neděle napřed, že něco stříbra při takových horách pohotové mají, aby taková stříbra kverkuom bez pro-

tahu platil a peníze na hory dodával. Pakli by toho učiniti obmeškal na čas (jakž svrchu dotčeno) stříbra platiti nemohl, tehdy pán těch gruntův a kverkové stříbra svá jinam prodati budou moci. Než což hřivnu stříbra draže než po sedmi zlatých rajnských a čtrnácti groších a šesti penězích, vše českých, prodáti, ten zisk Nám a budoucím Naším králuom českým dán a puštěn býti má.

* *Vypuštěn.*

V X*.

Kterž by kolivěč obyvatelé v království českém řádně zjednané a sobě od císařuo a králův českých, i tudíž od Nás, dané frystuňky a svobody na hory měli, těch a takových řádných frystuňkuov a obdarování před Nami a budoucími Našimi bez překážky užiti a při nich zuostaveni býti mají. Než po vyjití těch frystuňkův tohoto nynějšího nového obdarování se držeti a užívati budou moci. Než povinni budou stříbra svá, kteráž dobývají, na zrno české v Čechách v minci Naší, tu kdež by jim najpříležitější bylo, sobě k svému užitku zmincovati dáti a My jim toho přiti ráčíme, ale s mincmajstrem se o náklad mincování srovnati, a mincmajstr to jim má ujistiti, což mince vynese, zase (když mincováno bude) navrátiti.

* *Vypuštěn.*

V XI*.

O odvolávání od soudův horních z nových hor takto se při tom zachovati mají: Aby od těch soudův z hor, kteráž by nastali v království českém, do Jochmstálu odvolávati neb na jiné hory, kteráž nyní jsou a budoucné v království českém povstanou, kdež by rozumní horníci, zřízená práva a soudové byli, podlé příležitosti jedněch každých hor, odvolávati se mohli a moc měli. Než aby při těch horách, na kteráž by se odvolání státi mělo, týž rád a právo držáno bylo, jako na těch horách, odkudž se odvolání stane.

* *Vypuštěn.*

V XII*.

A nad to nade všecko často psaným stavuom panskému, rytířskému i Pražanuom obojích Starého a Nového měst pražských tuto zvláštní milost učiniti jsme ráčili a tímto listem a nynější smlouvou činíme: Že My jim ani budoucí králi čeští v nižší kovy, jmenovitě měď, cín, železo, olovo a rtuť (kterýchž jsou prvé od starodávna v tomto království českém za předkuov Našich, císařuo a králuov českých od drahně let užívali), vkráčovati ani sáhati neráčíme, než při nich milostivě zuostavujem. Přiřkajíc sami za sebe, za dědice Naše a budoucí krále české, že při všem (což se svrchu píše) často psané stavy a obzvláštní osoby království českého míti, držeti a na časy budoucí bez přerušeni zachovati a tento list Náš nebolizto smlouvu ve dsky zemské vyšším i menším úředníkuom Naším v království českém zapsati a vložití rozkázati ráčíme. Tomu na svědomí pečet Naší královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě Našem pražském v pondělí po neděli Květné léta Božího tisícého pětistého třicátého čtvrtého a království Našich římského čtvrtého a jiných osmého².

Ferdinandus.

[*B rukou β*]:
Sešlo z té
smlouvy.
Císař
Maximilian j
změnil¹.

* Vypuštěn.

¹ O tom viz *Sněmy české IV*, str. 276—285, O hory a kovy J. Mt. čís. takto se jest se všemi třmi stavy království českého sněsti ráčil. V *deskovém zápise artykulů z tohoto sněmu (drž. a zavř. v outery po sv. Matouši evang. Páně — 27./9.)* při prvním článku těchto ustanovení připsáno: 10 — Ty všecky artykule do zřízení zemského vloženy býti mají. *Sněmy české IV*, str. 276 tohoto přípisku nemají. V prvním článku císař vykládá, proč spolu se stavy se odhodlal zmíněná ustanovení z roku 1534 „v některých artykulích“ opravit a vysvětliti. Než jak dále uvedené O horách, kovích a minci dobré zdání svědčí, ani usnesení z r. 1575 nevyhovovalo, nýbrž mělo se státi nové usnesení na generálním sněmu 1615, kdež však nedošlo k vypracování nových artykulů sem hledících. Viz dále.

² 30. března. Viz pozn ¹ u V I.

O horách, kovích a minci^a dobré zdání.

Ten artykul do budoucího sněmu generálního se odkládá s tím dobrým zdáním, aby tím způsobem jako o soudu mezním obzvláštní knížka¹ od lidí horních, věci povědomých, sepsána býti a za právo neb pravidlo jednomu každému sloužiti mohla; pak li by se Jich Mtem. vidělo, tu vše osobám, sněmem budějovským k^b uvažování^b mince nařizeným², podatí, čehož se při dalším vyměření Jich Mtem. zůstává³.

^a mincech A.

^b k uvarování A; B nemá k.

¹ *Míněna tím knížka Jakuba Menšíka z Menštejna O mezech, hranicích, soudu a rozepři mezní i příslušenství jich v království českém, vydaná r. 1600, otištěná pak u H. Jirečka, Spisy právnické o právu českém v XV-tém věku, str. 148—218. Viz zde též O XXVII novg.*

² Byly to vedle nejvyšších ouředníkův, soudcův zemských a rad J. Mti. čís. soudu dvorského a komorního tyto osoby ze stavu panského: Rudolf ze Štubenberka, Joachym Ondřej Šlik, Václav ze Vchynic, Jaroslav mladší Libštejnský z Koloerát, Albrecht Václav Šmířický, Vilém Vratislav z Mitrovic a na Mníšku (rytíř řádu sv. Jana „jeruzolimitánského“); ze stavu rytířského: Mikuláš Gerstorf z Gerstorfu, Zacharyáš Kába z Rybnan, Václav Boreň ze Lhoty, na Roztokách a Vilémově, Jan Vostrovce z Královic na Vlaštín, Adam Ryšmberský z Janovic, úředník podkomorího království českého při deskách zemských; ze stavu městského: Jan Kyrchmajer z Rejchovic, primas Starého města Pražského, Jan Hymlištejn z Nového města Pražského, Joachym Meindl, primas Menšího města Pražského. Viz artykul sněmu 1614, str. XXXVI až XXXIX, čl. O uvažování mince. Na generálním sněmu 1615 přijat pouze článek O právu a řádu horním, jenž obsahuje však jen volbu osob, „aby právo a řád horní přehlédnuto ... bylo vedlé osob, kteříž od J. Mti. čís. k tomu nařizeni budou“ (tištěné artykule tohoto sněmu str. CCXXV—CCXXVI). Následuje artykul O minci, v němž nejprve k uvažování tohoto artykule nejvyšším ouřed-

níkům a soudcům zemským, J. Mti. císař radám soudův dvorského a komorního a osobám z obce, jež se většinou shodují s osobami ustanovenými r. 1614, dávat moc, aby ten artykuľ uvážiti a na místě postaviti mohli. Potom čteme dále: A poněvadž J. Mti. císař a království tomuto mezi jinými předními věcmi téměř nejvíce na tom záležit, stavové poníženi žádají, že tuto tak velice potřebnou věc tím dřívěji, a to nejdeleji mezi tímto časem a soudem zemským postními nejprve přístím, k skutečnému místu a konci přivesti ráčí. Jakož také i J. Mti. císař a obyvatelům království tohoto nemálo na tom záležit, aby v zemi mince drobná, totiž groše bílé a malé, též peníze bílé a malé bité a mincované byly: tolikéž aby jisté vyměření se stalo, po čem by tolar široký a dukát brán a vydáván býti měl, dávají stavové tolikéž tímto sněmem nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským . . . též osobám z obce svrchu jmenovaným tu moc, aby v pondělí po sv. Martině nejprve přístím na hrad pražský se sjely, to uvážily a J. Mti. císař přednesly, toho však při tom šetřice, aby tolar a dukát (pokudž nejvýš možné bude) vysoce zvyšován nebyl. A co tak s milostivou vůlí J. Mti. císař v tom uváženo a na místě postaveno bude, poníženi stavové J. Mti. císař žádají, že to vůbec stavům království tohoto skrze mandáty své v známost uvediti poručiti ráčí.

A poněvadž některé groše, zvláště po třech krejčarích až do vyjití tohoto sněmu generálního bráti zapověděny jsou, na tom jest se J. Mti. císař s stavy snesti ráčil, aby taková mince až do toho času, totiž do vyjití soudu zemského postního nejprve přístího vydávána a brána byla.

A kdež jest prubír zemský některé stížnosti své vznášel, co se cizí lehké mince dotýče, to stavové k uvážení a na místě postavení J. Mti. císař, nejvyšším ouředníkům, soudcům zemským, radám J. Mti. císař soudův dvorského a komorního a osobám svrchu jmenovaným, kteří k uvažování mince voleny jsou, tolikéž v moc dávají.

³ V souvislosti s tímto *přípisem škrtnutý v B V XIII, V XIII, V XV V XVI.*

O mincích.

V XIII*.

Na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta etc. MDXLIII v pondělí před svatým Filipem a Jakubem, apoštoly Božími, jest zřízeno¹: Což se všech mincí dotýče, předkem naše česká aby zpruobována (jak jedna proti druhé brána býti má) byla, též také všechny cizí mince, aby proti naší české minci a zrnu zpruobovány byly, po čem by ty brány býti měly; však i níže pod zrno naše cizí mince aby podsazeny byly a to mezi tímto časem a svatým Václavem najprve přístím. J. Mti. král. aby takovou věc, po čem ty mince brány býti mají, podlé zpruobování jedné každé po krajích rozepsati a oznámiti dáti ráčil, aby se lidé tak při tom zachovali a jí jináče nebrali. A nad to vaje i o to jsou se stavové snesli, aby každého čtvrt léta J. Mti. král. probíř i zemský^a všechny ty mince prubovali. A jestliže by pak na kterékoli

minci cizí potřebí bylo proti zrnu českému zlehčení, a to aby opatřili a vubec oznámili nepomjeli. A knížete lehnického mince, ta aby mezi tímto časem a svatým Jakubem nejprvé přístím se vybyla a na potom aby jí žádný více nebral.

Pakli by se kdo toho dopustil a ty mince cizí vajíše dával aneb kdo vajíše je bral podlé pruoby uložené, tomu každému (ten, kdož by tak při tom toho postihl) bude jí moci vzíti a sobě schovati. Pakli by jí vzíti nechtěl a nemohl, bude moci sobě to osvědčiti a toho každého právem o takovou summu postiženou a osvědčenou viniti. Též také, jestli by kdo postižen byl, an by tu minci knížete lehnického sem do tohoto království nesl a jí zde utráceti chtěl, aby vzat a bez milosti upálen byl. Též také byl-li by kdo postižen, an náš minci českou mění neb skupuje, chtěje jí ven z země nésti, aby touž pokutu trpěl.

* V B přeškrtnut. Viz předešlou pozn. ².

^a probieři zemští Sněmy české I.

¹ 30. dubna 1543. Viz Sněmy české I, str. 564—565.

V XIII*.

Na sněmu obecním, kteržž držán byl na hradě pražském léta etc. MDCLIIII v pondělí po svatých Třech králích, na tom jsou se společně snesli¹: Což se mince dotýče, aby zlatý uherský za puol druhé kopy mišenské aneb za sto a pět krejcaruov brán byl. Zlatý rejsný za jednu kopu mišenskou a dvanáct peněz malých aneb za sedmdesáte a dva krejcaruov. Groš tolský za jednu kopu mišenskou aneb za sedmdesáte krejcaruov. Groš český za vosmnácte peněz malých anebo za tři krejcarry.

* V B přeškrtnut. Viz pozn. ³ art. O horách...

¹ 7./1. — Viz Sněmy české I, str. 539.

V XV^a.

Na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta etc. MDCLV v středu po svatých Třech králích, jest zřízeno¹: Což se zrna a mince dotýče, na tom jsme se všickni tři stavové snesli, aby J. Mt. král. obešlíc k sobě osoby níže psané, totižto nejvyššího pana hofmistra, Šebestiána z Vejtmile, Jeronýma Šlíka z panův, Jana Salavu z Lípy^a, Pirama Kapouna z Svojkova, Jana z Vitence z vládyk, Václava z Kapí Hory, Martina Divišovského a Melchisedecha z Pražan a z měst, kteréž jame tímto sněmem volili, to s nimi rozjmati a rozvažovati ráčil, poněvadž se tomu srozumívá, že na sněmu říšským, kterýž se nyní v městě Vurmusu drží, J. Mt. cis. s stavy svaté říše to jednati (aby po vši říši zrno srovnáno bylo) ráčil, na jaký způsob zde v království tomto mince by bita býti měla, však toho do konce nezavírajíc, než na budoucím sněmu aby to na stavy (pokudž tak o tom zrnu naříditi by ráčil) vzneseno bylo. Jestliže by se pak týž říšský sněm protáhl a žádného snešení o zrno mezi tímto časem a vánoci najprv přístími se nestalo, tehdy, oč by J. Mt. král. s stavy tohoto království s strany zrna snéstí se a srovnati ráčil, to aby při tom zuostalo.

^a Lippy tisk 1564.

Než což se pak všech cizích mincí dotýče, k tomu stavové svrchu psaným osobám tímto sněmem plnou moc podlé J. Mti. král. dávají, aby J. Mt. král. s týmiž osobami volenými, jak by se takové mince skrze J. Mti. král., též i zemského probíře v probě našly, po čem by jedna každá proti usazení a hodnoti groše tolského brána býti měla, usadili a po čem by tak podlé téhož usazení každá taková mince, buď i polská neb jiná (krom lehnická, kteráž se při záповědi prvního sněmuz nastavuje), brána býti měla, to aby J. Mt. král. hned po krajích rozepsati dáti ráčil tak, aby každý z obyvatelov království tohoto tu zlou lehkou minci, kteráž nyní tak vysoce jde, mezi tímto časem a letnicemi nejprvé příštími odbytí mohl a každý věděl, zač jí potom bráti a zase vydávati má. A jestliže by pak kdožkoli po rozepsání J. Mti. král. po krajích o dotčených mincích, po čem která brána býti má, toho se dopustil a minci českou přepaloval a jinou z toho bil, ten každý aby v pokutu zřizením zemským vyměřenou upadl. Též také, jestliže by jí kdožkoli překupoval a na ni nadoval, tolikéž ten, kdož by nádatek bral a v tom postižen byl neb byli, aby od každého i s touž mincí vzat a skutečně od J. Mti. král. trestán býti mohl. A takové peníze aby sobě ten, kdož by koho postihl, schoval. A to aby též po městech, městečkách provoláno bylo, aby se věděl každý čím zpravití.

a V B přeškrtnut. Viz předešlou pozn.

1 7./1. — Viz Sněmy české I, str. 612.

V XVI^a.

Na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta Páně MDXLV v pondělí po Nanebevzetí Panny Marie, takto jsme se na tom všickni tří stavové snesli¹: Poněvadž se to zřetelně shledává, že mince pruská, marecká a markhraba Hanuše brandemburského jsou lehké a nehodné, v čem se berou, a tak na té minci jest mnohé lidské oklamání, a těm jestliže kdy podlé průby se uloží, po čem by brány býti měly, tehdy ihned se na zrnu újma činí při té minci, a tak lidé na umenšení statkův a škodě těch mincí jsou. A kdež prvé knížete lehnického mince zapovědína jest, ale tomu se srozumívá, že již groše tolské i zlaté na škodu lidskou mincuje, a protož aby podlé předešlé záповědi mince dotčeného knížete Fridricha na zlatých, na groších tolských ani na jiné žádné minci brána nebyla pod předešlou, o to na sněmu stavů svolenou pokutou. A těch mincí jakožto pruské, marecké, markhraba Hanuše brandemburského (ač měl-li by jich kdo co, buď veliké neb malé) do času svatého Václava nejprvé příštího jich vybilí a po ten den více aby jich nebrali. Též babek aby po svatém Václavě nebylo jiná než po malém penízi bráno. A J. Mt. král. na žádost stavov opatřiti a to způsobiti ráčí, aby dobrá mince u Hory Gutny ku potřebám lidským (pokud možné) mincována byla.

a V B přeškrtnut. Viz předešlou pozn.

1 17. srpna — viz Sněmy české I, str. 636.

V XVII*.

Nizádný obyvatel ani domácí aneboližto host nemá k překupování stříbra nikam véztí, a zvláště žádný kupec' neb' obchodník ani jiný žádný aby peněz, grošův, zlatých, haléřův nepřepaloval ani překupoval, než toliko vše aby do domácích měn nesli, a to pod největší pokutou hrdla ztracení. Neb v Naších měnách každému má podle slušnosti zaplacenó býti, kdož by je chtěl nésti dobrovolně. Pakli by se komu zdálo, že by měl v tom škodu míti skrze prodání do Našeho vexle, přejem toho každému, aby sobě dal Naším úředníkuom na to vydaným peníze přepáliti. A což z toho stříbra přijde, to buď dáno do Naší mince a zaplacenó podle obyčeje. Také kdo by sobě chtěl stříbra koupiti k své potřebě, to bude moci učiniti, avšak tak, aby toho překupování z země neprodával ani nosil, panskému a rytířskému stavu k jich potřebám, ne k prodaji, ta se jim cesta nezavírá.

* *Nesměněn.*

V XVIII*.

Jakož^a někteří svévolně proti všemu právu nespravedlivě minci českou tepou a falšují všemu království k veliké škodě, takové mince se zapovídají všechny, aby brány nebyly. Pakli kdo usvědčen bude anebo popaden by byl (ješto by takové peníze mezi lidí vnášel), takový každý aby kázán byl a pomstu trpěl tak, jakož na falešníka sluší.

* *Nesměněn.*

^a *V. Budovcem v B po straně: falsificator et receptator falsae monetae.*

V XIX^a.

Což se dělání peněz a grošů krále J. Mti. dotýče a kdež dělání mají býti, to buď tak a při tom zuostaveno, kdež J. Mt. ráci rozkázati je dělati v království českém. Než což se zlatých dotýče, ti dělání budte, kdež se králi J. Mti. zdáti a líbiti bude v koruně české. Než J. Mt. to opatřiti má, aby se ti zlatí dobří s přísadou takovou dělali, jakž jest to od starodávna bývalo. A ten, kdož ty zlaté J. Mti. dělati bude, má přísahu králi J. Mti. a zemi udělati, aby je tak a na tolik graduov dělal, jakž jsou od starodávna dělání byli, a jmenovitě na každý zlatý třimezcítma graduv.

* *Nesměněn.*